

Πώς τα κρατικά κανάλια προώθησαν, κατά την τελευταία “χρυσή” εποχή τους (1981-1989), τον εκδημοκρατισμό και τον ευρύτερο εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας

Ευάγγελος Β. Τσακνάκης

Φοιτητική Εργασία (ΔΓΡ6285, ΕΑΠ)
Ελασσόνα, 12- 2018

Περιεχόμενα:

Εισαγωγή

1. Η κυβέρνηση των αλλαγών του 1981
2. Οι τρόποι με τους οποίους επιχειρήθηκε ο εκδημοκρατισμός και ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας
 - α. Δελτία Ειδήσεων
 - β. Σοσιαλισμός – Επαρχία – Γυναίκα
 - γ. Η καλλιέργεια της ξενομανίας
 - δ. Η παιδική τηλεόραση

Επίλογος
Βιβλιογραφία

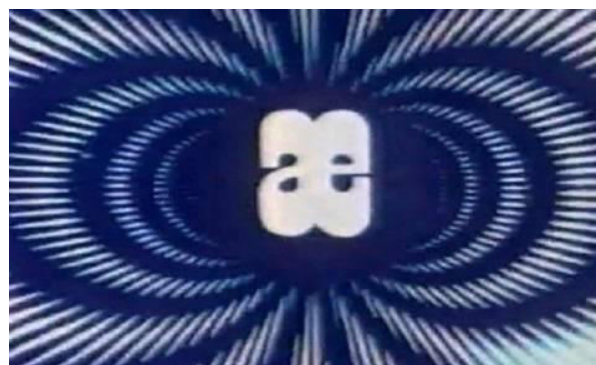
Εισαγωγή

Τη δεκαετία 1981-1989, η νέα κυβέρνηση η οποία ανέλαβε την εξουσία, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, στην προσπάθειά της να επιβάλει τις αλλαγές οι οποίες περιλαμβάνονταν στο πρόγραμμά της, χρησιμοποίησε τα κρατικά κανάλια τα οποία προώθησαν, μέσω των τηλεοπτικών τους προγραμμάτων, τον εκσυγχρονισμό και τον εκδημοκρατισμό της ελληνικής κοινωνίας. Στην παρούσα μελέτη θα αναδείξουμε τους τρόπους με τους οποίους η δημόσια τηλεόραση χρησιμοποίησε, μέσω του τηλεοπτικού της προγράμματος, για να επιτύχει τον παραπάνω σκοπό.

1. Η κυβέρνηση των αλλαγών του 1981

Η δεκαετία του '80 συνέπεσε χρονικά με την εκλογή του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κόμματος (ΠΑΣΟΚ) και η νέα κυβέρνηση κινούταν σ' ένα πλαίσιο ιδιάζουσας πολιτικής πρακτικής δεδομένου ότι δεν μπορούσε να καταταχθεί σαν ένα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα δυτικού τύπου ούτε σαν ένα ευρωκομμουνιστικό

κόμμα.¹ Κατά το ΠΑΣΟΚ η δημοκρατία στηριζόταν σε τρεις άξονες: το κοινοβούλιο, την τοπική αυτοδιοίκηση και τον σοσιαλισμό και είχε ως στόχο την αναβάθμιση αυτών των λειτουργιών. Η ελευθερία έκφρασης γνώμης, οι συνδικαλιστικές ελευθερίες, η ελευθερία του τύπου, η κατάργηση της διάκρισης σχετικά με το φύλο, τη φυλή και τη θρησκεία, αποτελούσαν πρακτικές εκδημοκρατισμού και εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας. Οι αλλαγές είχαν προταθεί και σ' άλλους τομείς, όπως ο στρατός, η παιδεία, η δημόσια διοίκηση και η εκκλησία. Στον στόχο του εκδημοκρατισμού βρέθηκαν και τα ίδια τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), καθώς στη διοίκησή τους συμμετείχαν πλέον εκπρόσωποι των κομμάτων και άλλων Φορέων, ενώ ο περιορισμός των ιδιωτικών διαφημίσεων κινούταν προς την κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού.²

2. Οι τρόποι με τους οποίους επιχειρήθηκε ο εκδημοκρατισμός και ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας

α. Δελτία Ειδήσεων

Στην εποχή της μεταπολίτευσης, προκειμένου η κυβέρνηση να εφαρμόσει τις επιταγές του προγράμματός της σχετικά με τον εκσυγχρονισμό και εκδημοκρατισμό της ελληνικής κοινωνίας, χρησιμοποίησε την κρατική τηλεόραση, η οποία είχε επιρροή σε όλους τους πολίτες μέσω των τηλεοπτικών δεκτών τους, καθώς ήταν, επικοινωνιακά, ο καλύτερος πρεσβευτής της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Ο Τύπος είχε πλέον την ελευθερία να αγγίξει μεγάλα κοινωνικά ζητήματα, καθώς και να τα καταγγείλει όπου έκρινε αναγκαίο.³ Ο εβδομαδιαίος χρόνος των κρατικών καναλιών, κατά τον Μάρτιο του 1986, που διέθεταν για τα δελτία ειδήσεων ανερχόταν σε 470 λεπτά από την ΕΡΤ1 και σε 505 λεπτά από την ΕΡΤ2.⁴

Τα κρατικά κανάλια αποτελούσαν μονοπώλιο στη διάθεση του κράτους και η κυβέρνηση ασκούσε τον έλεγχο πάνω στα ΜΜΕ.⁵ Σε μία έρευνα (2008)

1 Τράντας 2002, 123.
2 Τράντας 2002, 132-135.
3 Καμπύλης 2014, 509.
4 Λάζος 2008, 156.
5 Λάζος 2008, 152.

μελετήθηκε ένα εβδομαδιαίο δείγμα τηλεοπτικού προγράμματος των δύο κρατικών καναλιών (E.P.T.1 και E.P.T.2), τον Μάρτιο του 1986, και προέκυψε το συμπέρασμα ότι η κυβέρνηση διοικούσε τον τομέα “Ειδήσεις/Ενημέρωση”, ενώ το υπόλοιπο πρόγραμμα ήταν ελεύθερο στη διάθεση της διοίκησης της κρατικής τηλεόρασης.⁶ Αναμφίβολα, όμως, η κυβέρνηση ασκούσε επιρροή και στο είδος των υπόλοιπων τηλεοπτικών εκπομπών, όπως καταδεικνύεται στη συνέχεια της παρούσας μελέτης.

Η EPT1 και η EPT2 βρέθηκαν στο περιθώριο όταν στα τέλη του 1989 εμφανίστηκαν τα ιδιωτικά κανάλια Mega Channel και Ant1 αποτελώντας την αρχή της διαμόρφωσης μιας νέας τηλεοπτικής κατάστασης, η οποία ήταν συνυφασμένη με την ιδιωτική επιχειρηματικότητα.⁷

β. Σοσιαλισμός – Επαρχία – Γυναίκα

Ο σοσιαλισμός, τα θέματα που απασχολούσαν την ελληνική επαρχία, πέρα από την Αθήνα και τα θέματα που σχετίζονταν με τη διάκριση των δύο φύλων ήταν προβλήματα τα οποία τέθηκαν από την κυβέρνηση ως προς τη θεραπεία τους με τη συμβολή της κρατικής τηλεόρασης.

Έτσι, μετά την άμεση, σχετικά, τοποθέτηση στελεχών στη διοίκηση της E.P.T., τα οποία θα εξυπηρετούσαν τις πολιτικές της κυβέρνησης, οι οδηγίες που δόθηκαν από την EPT στους παραγωγούς τηλεοπτικών προγραμμάτων ήταν ένας τρίπτυχος άξονας, στον οποίο θα κινούταν η θεματική των προγραμμάτων και περιλάμβανε τους όρους «σοσιαλισμός, επαρχία, γυναίκα». Η ισότητα των δύο φύλων, τα προβλήματα της επαρχίας και τα κοινωνικά μηνύματα σε σχέση με το σοσιαλισμό ήταν θέματα τα οποία οι παραγωγοί των τηλεοπτικών εκπομπών θα έπρεπε να λάβουν υπόψη. Στα νέα σίριαλ, της νέας διοίκησης της E.P.T., περιλαμβάνονταν και το σήριαλ τα «Λαυρεωτικά», το οποίο αποτέλεσε ορόσημο για τη νέα εποχή, καθώς είχε ως θέμα τα γεγονότα της μεγάλης απεργίας του Λαυρίου του 1896 προάγοντας, με αυτόν τον τρόπο, τον εργατικό συνδικαλισμό στη χώρα. Τα σήριαλ, ακόμη, ικανοποιούσαν τη μεγαλομανία της μικροαστικής τάξης, αλλά δεν έλειπαν και οι σοσιαλιστικές προεκτάσεις στα νοήματα, όπως επέβαλλε η πρακτική εκείνης της εποχής.⁸

Η λειτουργία των εκπομπών σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων καταλάμβαναν ένα μέρος του τηλεοπτικού χρόνου στο πλαίσιο των εκπομπών οι οποίες είχαν ως θέμα τους τη συζήτηση των δημοσίων θεμάτων.⁹ Εξάλλου, η δεκαετία του '80 ήταν ιδιαίτερα

γόνιμη για την άνθιση του γυναικείου κινήματος, το οποίο αγωνιζόταν για τα δικαιώματα των γυναικών και την ισότητα μεταξύ των φύλων. Οι γυναίκες, οι αγώνες των οποίων έγιναν θέμα των Μ.Μ.Ε., αποτέλεσαν υπολογίσιμη δύναμη για την πολιτική και για τα κόμματα τα οποία επιθυμούσαν να έχουν σύγχρονο προφίλ.¹⁰

γ. Η καλλιέργεια της ξενομανίας

Στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας καλλιεργήθηκε η τάση για την προτίμηση των εισαγόμενων προϊόντων, προκειμένου η ελληνική κοινωνία να εξευρωπαϊστεί, δεδομένου, μάλιστα, ότι η Ελλάδα μόλις είχε γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1-1-1981). Οτιδήποτε ευρωπαϊκό ή αμερικάνικο αποτελούσε μόδα τη εποχής και η τηλεόραση συνέβαλε στην καλλιέργεια αυτής της τάσης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο *Λαλάκης ο Εισαγόμενος*, ο οποίος ήταν ένας κινηματογραφικός χαρακτήρας και αποτέλεσε τη φιγούρα για τις επιτυχημένες διαφημίσεις στη δεκαετία του '80. Η τάση της εποχής για τη διαρκή ζήτηση και την εισαγωγή εξωχώριων προϊόντων όπως είδη ρουχισμού, αλκοολούχα ποτά, ηλεκτρονικά προϊόντα κ.ά. καυτηρίαζε το προσωνύμιο του Λαλάκη «ο Εισαγόμενος», το οποίο αφενός είχε χαρακτήρα επικρίσης αυτής της τάσης και αφετέρου συνέβαλε στην ένταση της ίδιας τάσης. Οι διαφημίσεις της τηλεόρασης σε αμερικάνικα σίριαλ, όπως η «Δυναστεία», περιλάμβαναν εισαγόμενα προϊόντα δημιουργώντας νέα καταναλωτικά πρότυπα στο πλαίσιο της «ξενομανίας». Η καταναλωτική μανία, τη δεκαετία του '80 και η αλλαγή των προτιμήσεων των ελλήνων καταναλωτών εκτιμήθηκε σωστά για την τόνωση της εμπορικής ανταγωνιστικότητας στην εγχώρια αγορά.¹¹ Παρόμοιο ρόλο διαδραμάτισαν και οι ταινίες οι οποίες κατατάσσονταν, λόγω του θεματός τους, στη σφαίρα του φανταστικού και προβάλλονταν από την κρατική τηλεόραση του '80, καθώς εισήγαγαν

6 Λάζος 2008, 153-154.

7 Κομνηνού 2014, 235-236.

8 Βαλούκος 2014, 539-542.

9 Οι εκπομπές οι οποίες είχαν ως θέμα τη συζήτηση δημοσίων θεμάτων, σ' ένα εβδομαδιαίο δείγμα του 1986, ανέρχονταν σε διάρκεια 90 λεπτών και προβάλλονταν από την EPT2, βλ. Λάζος 2008, 156.

10 Ρεπούση 2014, 624.

11 Τσατσάνης 2014, 196-198.

τη νέα και ξενόφερτη κουλτούρα των ταινιών αυτών ενδυναμώνοντας την τάση των τηλεθεατών για την προτίμηση του ξένου κινηματογράφου. Ο χώρος του φανταστικού ακολούθησε το πρόσταγμα του εξευρωπαϊσμού και του εκσυγχρονισμού που θα αποτελούσε διακύβευμα της Μεταπολίτευσης.¹²

Με τον ίδιο τρόπο λειτουργούσαν και οι σαπουνόπερες, όπως οι σειρές «Ντάλλας», «Δυναστεία» και «Τόλη και Γοητεία» οι οποίες προσπάθησαν να επηρεάσουν και να ελέγξουν τις πεποιθήσεις και τις αξίες των τηλεθεατών.¹³ Στα σήριαλ είχε παραχωρηθεί ένας σεβαστός εβδομαδιαίος τηλεοπτικός χρόνος στην κρατική τηλεόραση (EPT1: 440 λεπτά και EPT2: 450 λεπτά) το έτος 1986.¹⁴

δ. Η παιδική τηλεόραση

Ο στόχος για τον εκσυγχρονισμό και τον εκδημοκρατισμό της ελληνικής κοινωνίας δεν θα μπορούσε να παραβλέψει τη νέα γενιά, η οποία θα έπρεπε να γαλουχηθεί με τα νέα ήθη και τις αξίες, όπως επέτασσε η επιταγή του προγράμματος της νέας κυβέρνησης.

Τη δεκαετία του '80, λοιπόν, δόθηκε χώρος στην παιδική τηλεόραση όπως στη σειρά «Το μικρό σπίτι στο Λιβάδι», η οποία προκαλούσε και τη νοσταλγία της ζωής στην ύπαιθρο στο τηλεοπτικό κοινό. Η πληθώρα των παιδικών τηλεοπτικών προγραμμάτων σκόπευε στη διαπαιδαγώγηση των μικρών παιδιών σε νέα εκδημοκρατισμένα ήθη και αξίες. Η διαπαιδαγώγηση της νέας γενιάς στην πολιτική και κοινωνική αλλαγή, με στρατηγικά μέσα τις εκπομπές «επιμόρφωσης» και «ψυχαγωγίας» του νέου παιδικού προγράμματος, αποτελούσε κρατική απόφαση. Κυρίαρχα στοιχεία της διαπαιδαγώγησης ήταν οι νέες αξίες της ομαδικότητας, της ελευθερίας έκφρασης, της εμπιστοσύνης και της

προόδου της νέας γενιάς, καθώς και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων. Η καλλιέργεια της επιθυμίας των παιδιών να ζήσουν σ' ένα κόσμο καλύτερο και ν' αγωνίζονται γι' αυτόν, σεβόμενοι την ελευθερία τους και την ελευθερία των άλλων, αποτελούσε βασική πρόθεση στη επιλογή των τηλεοπτικών προγραμμάτων που προβάλλονταν στους οικιακούς δέκτες. Όπως, βέβαια, η καλλιέργεια της επιθυμίας και της κατανάλωσης αποτελούσε αναπόσπαστο τμήμα της πρόθεσης της τηλεοπτικής παραγωγής τονώνοντας την επιχειρηματικότητα και ενδυναμώνοντας την εισαγωγή ξενόφερτων προτύπων στη χώρα. Ένα σχετικό παράδειγμα αποτελεί η σειρά κινούμενων σχεδίων των «Στρουμφ», η οποία απέκτησε μεγάλη εμπορική δύναμη. Τα «Στρουμφάκια», πλέον αποτυπωμένα σε σχολικά τετράδια, σε ρούχα, σε παπούτσια, σε αφίσες δωματίου και στο περιτύλιγμα της σοκολάτας, προετοίμαζε τον μικρό τηλεθεατή σε ενήλικα καταναλωτή. Το ίδιο, βέβαια, συνέβαινε με κάθε ήρωα κινούμενων σχεδίων.¹⁵

Παρουσιάζει ενδιαφέρον το εβδομαδιαίο δείγμα του προγράμματος της κρατικής τηλεόρασης, το έτος 1986, στο οποίο φαίνεται ότι αφιερώνεται αρκετός χρόνος στα παιδικά προγράμματα, τόσο από την EPT1 όσο και από την EPT2 (σύνολο, 505 και 550 λεπτά, αντίστοιχα). Ο περισσότερος χρόνος, ακόμη, αφιερώνεται σε προγράμματα σχετικά με την εκπαίδευση,¹⁶ καταδεικνύοντας την πρόθεση της κρατικής τηλεόρασης να διαπαιδαγωγήσει τους τηλεθεατές και τη νέα γενιά.

Επίλογος

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, η οποία εκλέχθηκε το 1981 επιχείρησε να εκδημοκρατίσει και να εκσυγχρονίσει την ελληνική κοινωνία σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα. Στην παρούσα μελέτη καταδείχθηκε ότι η κρατική τηλεόραση (EPT1 και EPT2) αποτέλεσε το μέσο εξυπηρέτησης των αλλαγών για τις οποίες η κυβέρνηση ήταν διατεθειμένη να επιβάλει στην ελληνική πραγματικότητα. Έτσι, τα δελτία ειδήσεων, τα οποία καταλάμβαναν ένα σεβαστό τηλεοπτικό χρόνο και ασκούσαν μεγάλη επιρροή στους πολίτες λειτουργούσαν για την επίτευξη των σκοπών της κυβέρνησης. Στο τηλεοπτικό πρόγραμμα της κρατικής τηλεόρασης, μέσα από τα σήριαλ, προβάλλονταν οι αξίες του σοσιαλισμού, της επαρχίας και της ισότητας των δύο φύλων. Η καλλιέργεια της ξενομανίας, η οποία θα επέβαλε ευρωπαϊκά και αμερικάνικα καταναλωτικά πρότυπα, στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας, επιτεύχθηκε με τους χαρακτήρες των διαφημίσεων, π.χ. ο *Λαλάκης ο Εισαγόμενος*, μέσω των ξένων σήριαλ, μέσω των ταινιών του

12 Βρετός 2014, 198-200.

13 Βαμβακάς, Παπαδοπούλου 2014, 534.

14 Λάζος 2008, 156.

15 Γεροπούλου 2014, 410-412.

16 Λάζος 2008, 156.

Φανταστικού, καθώς και μέσω της λειτουργίας των ξένων σαπουνόπερων. Τέλος, τα παιδικά τηλεοπτικά προγράμματα, για τα οποία η κρατική τηλεόραση αφιέρωνε αρκετό εβδομαδιαίο τηλεοπτικό χρόνο, στόχευαν στη διαπαιδαγώγηση της νέας γενιάς με νέα ήθη και αξίες σχετικές με την ομαδικότητα, την ελευθερία έκφρασης, την εμπιστοσύνη και της προόδου της νέας γενιάς. Ακόμη και σ' αυτή την περίπτωση, βέβαια, δεν έλειπε η τάση της ξενομανίας και της κατανάλωσης, καθώς, για παράδειγμα, οι ξενόφερτοι χαρακτήρες των κινουμένων σχεδίων απέκτησαν μεγάλη εμπορική δύναμη και αποτυπώνονταν σε σχολικά τετράδια, σε ρούχα, σε παπούτσια, σε αφίσες δωματίου και στο περιτύλιγμα της σοκολάτας, προετοιμάζοντας τον μικρό τηλεθεατή σε ενήλικα καταναλωτή.

Βιβλιογραφία

- Αλεξίου, Στ. (1979), επιμ. Μπεργαδής, Απόκοπος. Η βοσκοπούλα, Αθήνα: Ερμής, 19-32, 33-38.
- Βαλούκος, Στ. «Σήριαλ: Η πολιτικοποίηση της τηλεοπτικής ψυχαγωγίας τα χρόνια της Αλλαγής». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 539-542.
- Βαμβακάς, Β., Παπαδοπούλου, Σ. «Σαπουνόπερα: Τηλεοπτική αφθονία και διαμόρφωση του κυνικού θεατή». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 531-534.
- Βρετός, Σπ. «Επιστημονική φαντασία: Ελληνικό φανταστικό, επιστημονική φαντασία και εκσυγχρονιστική φαντασίωση». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 198-201.
- Γεροπούλου, Π. «Παιδική τηλεόραση: Από τη διαπλαστική εκπαίδευση στην καταναλωτική ψυχαγωγία». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 410-413.
- Καμπύλης, Τ. «Ρεπόρτερς: Η εμφάνιση της αποκαλυπτικής δημοσιογραφίας στην τηλεόραση». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 410-413.
- Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 509-510.
- Κομνηνού, Μ. «Ιδιωτική τηλεόραση. Η αμφισβήτηση της κυριαρχίας του κομματικού συστήματος από τους επιχειρηματίες/εκδότες». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 235-238.
- Λάζος, Χρ. «Προγραμματισμός και εξουσία στην ελληνική τηλεόραση». Τηλεόραση και Επικοινωνία, Ναυρίδης, Κ., Δημητρακόπουλος, Γ. και Πασχαλίδης, Γρ. (επιμ.), Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2008: 151-170.
- Λαμπρακοπούλου, Κ. «Βίντεο κλιπ: Η οπτικοακουστική ρευστότητα των μουσικών ιδεών». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 69-72.
- Ρεπούση, Μ. «Φεμινιστικό κίνημα: Από τη δυναμική εδραίωση στη σταδιακή ενσωμάτωση». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 624-626.
- Τράντας, Ν. Το Κράτος στη Θεωρία και Πράξη του ΠΑΣΟΚ, διδακτορική διατριβή, Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Θεωρίας 2002.
- Τσατσάνης, Μ. «Επιμένων Ελλη-νικά: Εθνοκεντρική αναπτυξιακή στρατηγική και καταναλωτική ξενομανία». Η Ελλάδα στη Δεκαετία του '80. Κοινωνικό, Πολιτικό και Πολιτισμικό Λεξικό, Βαμβακάς, Β. και Παναγιωτόπουλος, Π. (επιμ.), Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2014: 196-198.